І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St
Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740
Тел. з Ню Йорку:
BArcly 7-4125

РІК LXVI. Ч. 199. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 15-го ЖОВТНЯ 1959 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, OCTOBER 15, 1959 No. 199. VOL. LXVI.

ЗДА ВИПУСТИЛИ НОВОГО САТЕЛІТА І ПЕРШУ ПРОТИСАТЕЛІТНУ РАКЕТУ

АРМІЯ ВИПУСТИЛА „ЕКСПЛОРЕРА VII", А ЛЕТУНСТВО РАКЕТУ ДЛЯ НИЩЕННЯ САТЕЛІТІВ

Вашингтон. — 13-го жовтня в 11:31 год. перед полуднем за східнім соняшним часом армія на летунській базі в Кейп Канаверал на Флориді з успіхом випустила нового сателіта „Експлорера VII", ціллю якого є міряти радіяцію Сонця і вивчати, як формується погода на Землі. Цього сателіта випущено при допомозі керованих ракет „Юно II". Цей новий успіх прийшов після кількох невдач на цьому полі, що мало неґативний вплив на настрої населення країни. Того самого 13-го жовтня ЗДА здобули ще один великий успіх в ділянці керованих ракет і штучних сателітів, а саме їх летунство з бомбовика Б-47 випустило балістичну керовану ракету, яка має бути новою дуже важною зброєю в атомовій добі. Ця балістична ракета призначена була долетіти близько до американського сателіта „Експлорера VI", що вона з успіхом виконала, а пізніше, згідно з призначенням, впала в океан у віддалі 1,000 миль від місця випущення. Ця нова ракета офіційно призначена до того, щоб з повітря нищити ворожі ракети в повітрі, але вона може бути вжита як зброя до атаки, а також і до того, щоб знищити ворожі сателіти в космічних просторах. Армія є вдоволена зі свого „Експлорера VII", який почав кружляти довкола Землі згідно з пляном науковців. Крайова Аеронавтично-Космічна Адміністрація повідомила після першого облету Землі, що „Експлорер VII" потребує на одно кружляння 101 мінути, і що найдальша його віддаль від Землі виносить 664 милі, а найближча 346 миль. Цей новий сателіт кружляє довкола Землі між географічними північною і південною ширинами 50 ступнів. Обраховують, що „Експлорер VII" зможе кружляти 20 років, бо він має окремий прилад, який буде стабілізувати його лет в космічних просторах. В цьому сателіті є сім важливих інструментів, які мають вивчати різні форми радіяції, космічні промені, ультрафіолетові і радіові промені, що виходять від Сонця. Найважливіший інструмент призначений на те, щоб мірив, скільки енерґії Земля дістає від Сонця, і скільки радіяції вона висилає назад у космічні простори. Це потрібно на те, щоб дослідити, як формується погода нашої Землі. Науковці з космічної адміністрації потверджують, що всі ті інструменти працюють згідно з пляном, тільки сиґнали з одного радіового апарату є дещо заслабі в порівнянні з тим, якими вони повинні бути, хоч ті сиґнали на стільки сильні, що їх можна добре відбирати. — Про повний успіх балістичної ракети для нищення ворожих штучних сателітів свідчить те, що вона ввесь час лету надавала, згідно з пляном, сиґнали до наземних стацій, і її можна було знайти при допомозі радарових стацій.

90-тоннова ракета „Юно" II, що з її допомогою випущено Експлорера VII.

Число затруднених у вересні виносило 66,347,000, а безробітних 3,230,000

Вашингтон. — Статистичний відділ при департаменті праці подає, що число затруднених у вересні ц. р. виносило 66,347,000, це значить, що було на 894,000 менше, бо більше як один мільйон шкільних учнів вернулися з вакаційної праці до шкіл. Також і число безробітних у вересні зменшилося на 196,000 і становило 3,230,000. Фахівець від справ затруднення Сеймур Волфбейн ствердив, що зменшення числа затруднених і безробітних у вересні в порівнянні з серпнем є звичайним явищем. Але він не може сказати, чи число безробітних зменшиться і в жовтні, бо не є відомо, що станеться зі страйком у сталеварній промисловості. Волфбейн гадає, що ще цього тижня число безробітних збільшиться на 50,000, бо деякі промисли звільнять робітників внаслідок страйку сталеварів. Число безробітних в жовтні ц. р. готове бути більше від трьох мільйонів. Секретар праці Джеймс П. Мічелл сказав був навесні ц. р., що якщо число безробітних в жовтні буде більше від трьох мільйонів, то він „з'їсть свій капелюх". Він не передбачив сталеварського страйку, і тому був певний, що число безробітних зменшиться.

УРЯДОВА ПУБЛІКАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ СВІДЧЕНЬ ПРО ЗЛОЧИНИ ХРУЩОВА МАЄ ШИРОКИЙ ВІДГОМІН

Ню Йорк. — Як уже інформовано, Комісія Палати Репрезентантів у справі протиамериканської діяльности опублікувала у формі урядової брошури свідчення цілого ряду осіб про посередню і безпосередню відповідальність Нікіти Хрущова за численні злочини совєтського режиму. Друга частина цього урядового документу поміщує виключно українські свідчення, що їх склали перед тією Комісією напередодні приїзду Хрущова на відвідини в ЗДА: голова УКК проф. Лев Добрянський, ред. Петро Павлович, проф. д-р Іван М. Малинін, ред. Микола Приходько, проф. Кость Кононенко, п. Микола Лебедь, проф. Іван Вовчук і ред. Юрій Лавриненко. Публікація цих свідчень, що відноситься в першу чергу до злочинів Хрущова в Україні, мала найширший відгомін в крайовій американській пресі. Всі газети метрополії, як і більшість газет в країні, повідомляючи про сам факт публікації тих свідчень та називаючи поіменно українських свідків, подали рівночасно відповідні витяги з тих свідчень. Із цього відгомону мільйони американців мали ще додаткову нагоду довідатись, чому Хрущова називають катом України.

ГУБЕРНАТОР МАЙНЕР ВИЯСНЮЄ Д. ГАЛИЧИНОВІ СВОЄ СТАНОВИЩЕ ДО ХРУЩОВА І ПОНЕВОЛЕНИХ НАРОДІВ

Трентон, Н. Дж. — Губернатор стейту Ню Джерзі Роберт Б. Майнер запевнив Дмитра Галичина, головного предсідника Українського Народного Союзу, що має свій головний осідок в цьому стейті, що він „цілком свідомий злочинів теперішнього предсідника Ради Міністрів (Совєтського Союзу) та його попередників" та виявив своє становище до його відвідин в Америці, як і свій підпис під заявою губернаторів про те, що громадяни Совєтського Союзу, мовляв, так само не бажають зміни свого режиму, як його не бажають громадяни Америки. Вияснення в цій справі дав губернатор Майнер в листі з 28-го вересня, написаному у відповідь на листа Д. Галичина з 2-го вересня ц. р. Голова УНСоюзу у своєму листі дорікав губернаторові за те, що він готовий був „привітати" совєтського диктатора в своєму стейті, який у великій частині складається з громадян, що знають Хрущова і мають всі причини на те, щоб уважати його разом зі Сталіном найбільшим злочинцем історії. Д. Галичин рівночасно висловив в тому листі переконання, що згадане твердження губернаторів про відношення мешканців Совєтського Союзу до накиненого їм диктаторського режиму могло бути тільки наслідком совєтської пропаґанди і повної непоінформованости тих, — що таку заяву підписали. Губ. Майнер у своєму вияснювальному листі заявляє, що він не запрошував Хрущова до свого стейту, а тільки поінформував державного підсекретаря Діллона, що коли б уряд плянував відвідини Хрущова в Ню Джерзі, то він, губернатор, „радо в цьому співпрацюватиме". Відносно заяви про відношення мешканців Совєтського Союзу до накиненого їм режиму, губернатор Майнер твердить, що ця заява була тільки „найбільш загального порядку" та „базувалась на наших розмовах з обмеженою кількістю людей, що їх ми зустріли під час нашої поїздки по Совєтському Союзі". Губернатор вважає, що „після 42 років індоктринації, нарід починає приймати основне уявлення, що їхній уряд є для селян, робітників і трудової інтеліґенції", хоч він є „далекий від демократії" і хоч там немає волі.

Братерський Конґрес Ню Джерзі обмірковує справу забезпеченевих обмежень

Трентон, Н. Дж. — Минулого четверга, 8-го жовтня, тут відбулися чергові наради Екзекутиви Конґресу братерсько - запомогових організацій стейту, на порядку яких була зокрема справа деяких забезпеченевих обмежень в цьому стейті. Це відноситься головно до т. зв. вивінувальних грамот (ендавмент). Стейтова леґіслятура вже схвалила законопроєкт, що дозволяє на цей рід забезпечення, але губернатор Майнер ще його не підписав з уваги на застереження, що їх видвигнула до цього законопроєкту одна з братських організацій, яка об'єднує головно залізничників. В нарадах, на яких обговорювано також справу найближчого конґресу, взяв участь гол. предс. УНСоюзу Д. Галичин, який належить до Екзекутиви Конґресу.

В Бостоні створився новий Окружний Комітет Відділів УНСоюзу

Бостон, Масс. — В неділю 11 жовтня 1959 р. в Бостоні відбулися установчі збори Окружного Комітету Відділів УНСоюзу бостонської округи. У зборах взяли участь всі шість Відділів округи, а саме представники трьох бостонських Відділів ч. 238, 307 і 374, Відділу ч. 224 з Сейлем, Відділу ч. 178 з Менчестеру та Відділу ч. 122 з Тавнтону. Були теж представники сусіднього Відділу ч. 206 з Вунсакет з головним радним зі стейту Ровд Айленд Іваном Кокольським на чолі. У зборах взяли участь також два місцеві головні урядовці УНСоюзу, головна радна адв. Анна Чопик й головний радний Микола Давискиба та головний секретар УНСоюзу д-р Ярослав Падох. Збори вислухали організаційну доповідь головного секретаря на актуальні союзові теми, з окремим підкресленням потреби оживлення ювілейної членської кампанії, щоб впродовж останніх трьох місяців кампанії досягнути намічену ювілейну ціль: 75,000 активних членів УНСоюзу. Після дискусії, в якій поважну ролю грало питання основання Окружного Комітету Відділів, як центру співпраці та активізації праці Відділів округи, вирішено одноодушно заснувати Окружний Комітет та обрано його першу управу, до якої ввійшли: гол. радний Микола Давискиба з Бостону — голова, Степан Бурий з Сейлем — містоголова, гол. радна адв. Анна Чопик з Бостону — секретар, Микола Беднарчик з Менчестеру — касир, Михайло Кисіль і Микола Гапій з Бостону та Йосип Ірха з Сейлему — члени управи й контролери. Збори схвалили доложити всіх старань, щоб закінчити ювілейну кампанію повним виконанням своїх організаційних обов'язків, щоб бостонська округа зайняла їй належне передове місце між іншими союзовими округами Америки й Канади.

● **Софія із Стечинських Сталникова,** відома українська театральна артистка, дружина видатного діяча української сцени, актора і режисера Йосипа Сталника, померла у Львові дня 21 вересня ц. р. Народжена 1887 року, почала працювати на сцені 1902 року. Похорони покійної відбулися у Львові дня 23-го вересня ц. р.

ОРГАН МОСКОВСЬКОЇ КОМПАРТІЇ В УКРАЇНІ ЛАЄ УКРАЇНЦІВ У ВІЛЬНОМУ СВІТІ ЗА СВЯТКУВАННЯ МАЗЕПИНСЬКОГО РОКУ

У вересневому (9-ому) числі „Комуніста України", теоретичного і політичного журналу Центрального Комітету Комуністичної партії України появилася стаття підсовєтських істориків В. Дядиченка і С. Касименка присвячена 250-річчю перемоги московського царя Петра I під Полтавою, яку то перемогу вони називають „славною сторінкою споконвічної дружби російського і українського народів". Ціла стаття спрямована проти „українських буржуазних націоналістів" і написана з позицій російського великодержавництва. „Значення перемоги під Полтавою було величезним — пишуть Дядиченко і Касименко. — Вона поклала край загарбницьким походам шведських загарбників, закріпила перетворення Росії у велику державу, піднесла авторитет нашої батьківщини в Европі, і насамперед в очах сусідів Росії, справила глибокий благотворний вплив на внутрішній розвиток країни". З того погляду теж обидва совєтські автори закидають „українським буржуазним націоналістам" фальсифікування подій зв'язаних з битвою під Полтавою, мовляв, „вони замовчують братерський союз і історичні зв'язки російського й українського народів, всіляко піднімають на щит запроданця і найлютішого ворога України й Росії — Мазепу." Особливо ж обурені автори статті в „Комуністі України" тим, що „в численних книжках, статтях, написаних націоналістичними недобитками, що осіли в різних імперіялістичних країнах, цей зрадник вихваляється на всі лади" і що „йому присвячуються спеціяльні „мазепинські роки", збираються кошти у так званий „скарб Мазепи" і т. ін." В дальшому Дядиченко і Касименко, лаючи „українських буржуазних істориків" — Грушевського, Липинського, Дорошенка, Б. Крупницького, М. Андрусяка, І. Борщака за їхні історичні праці про Мазепу, і витягаючи заялозені і давно відкинуті історичною наукою московські і польські погляди намагаються довести, що Мазепа був малощо не поляком, вихованцем єзуїтів, прогнаним з Польщі за... перелюбство, великим землевласником, який здобув гетьманську булаву з допомогою великого хабаря, що він мав на меті „повернути Україну під польсько шляхетське ярмо" і т. ін. Закінчується стаття твердженням, що ніякого знищення Січі Петром I-им не було і що „ліквідація запорожських укріплень була зроблена тільки з мотивів стратегічної доцільности і для добра українського народу і що пізніші Петровські реформи в Україні, всупереч поглядам українських буржуазних націоналістів — М. Грушевського, І. Джиджори, О. Грушевського і С. Томашівського були „благодатні" для України і „мали велике проґресивне значення".

В ОН вимагають оборони основних прав поневоленого комуністами Тибету

Об'єднані Нації, Ню Йорк. — Представники Ірляндії і Маляїв звернулися до Ґенерального Зібрання ОН із ствердженням, що вони важко затривожені повідомленням, що китайські комуністи заперечують основні права Тибетського народу із вимогою, щоб Об'єднані Нації стали в оборону свободи Тибетського народу. Цю вимогу висловили репрезентанти обидвох країн, Ірляндії і Маляїв, у проєкті резолюції опублікований ними дня 13-го жовтня ц. р.; після дискусії над якою вирішено 43 голосами проти 11, при 25 здержаних — поставити справу Тибету на порядок нарад Ґенерального Зібрання ОН. — Стверджуючи і підкреслюючи, що в Тибеті заперечені насильно людські і релігійні права населення, автори резолюції пропонують, щоб Об'єднані Нації виступили із закликом „респектувати культурне і релігійне життя" тибетського народу.

Дипломати були свідками феномену у Варшаві, що подобав на чудо

Варшава. — Десятки тисяч осіб залягали всі вулиці й майдани довкола церкви св. Августина в центрі Варшави, при вході до колишнього жидівського ґетта за часів німецької окупації, вніч з минулої неділі на понеділок та з понеділка на вівторок. Вони збіглись туди внаслідок вістки, яка поширилась з уст до уст, що протягом трьох попередніх ночей над церквою появлялась постать Пречистої Марії. Дійсно, над церквою на тлі хмар видна була світляна постать — науковці твердять, що це феномен внаслідок рідкого заламання місячного світла, однак на масси обсерваторів воно робило потрясаюче враження. Багато чужинецьких дипломатів та закордонних гостей, між ними губернатор Дж. Меннен Вільямс з Мишиґену з дружиною, були свідками того незвичного явища. „Це було фантастичне", заявив губернатор Вільямс. „Я не бачила чогось подібного ніколи в свому житті", сказала його дружина. Комуністи сконсиґнували сильні відділи поліції в сусідніх вулицях. Католицька Церква в Польщі зберігає в цій справі повну мовчанку. Так само ні словом не згадали про неї варшавські часописи, хоч говорять про неї всі мешканці Варшави.

Ладж закинув Кузнєцову, що той „не говорить мовою Хрущова"

Об'єднані Нації. — Під час дебати над внесенням Ірляндії і Маляїв, яке перейшло вже на Головній Комісії, щоб справу знехтування людських прав комуністичним Китаєм в Тибеті поставити на денний порядок Ґенеральної Асамблеї, прийшло на Ґенеральній Асамблеї Об'єднаних Націй в мин. понеділок до гострої переправи між совєтським представником Васілієм Кузнецовим та амбасадором ЗДА Генрі Кеботом Ладжом. Кузнецов залвив у своїй промові проти того внесення, що це державний департамент затіяв „злобну й клеветницьку кампанію проти великого китайського народу і його уряду, щоб звести на нівець або бодай сповільнити процес творення тепліших взаємин між державами, який зазначився в останньому часі". Кузнецов твердив, що поставлення справу Тибету на денний порядок в Об'єднаних Націях шкодить справі закінчення холодної війни. На те Ладж закинув Кузнецову, що той „говорить мовою холодної війни, а — не мовою Хрущова". Коли б промовчування всіх злочинів у світі виправдувати арґументом, що не хочеться відновляти холодної війни — казав Ладж — то зведено б до абсурду ролю Об'єднаних Націй.

ПРЕЗИДЕНТ ЗАКЛИКАЄ ВІЛЬНІ ДЕРЖАВИ СПІЛЬНО ПОМАГАТИ ПОТРЕБУЮЧИМ КРАЇНАМ

Абілене. — В родинному місті Абілене в Канзасі, з нагоди покладення наріжного каменя під Бібліотеку Президента Айзенгавера, що має бути здвигнена коштом 2-х мільйонів дол., през. Айзенгавер виголосив в минулий вівторок 13 жовтня 20-хвилинну промову під голим небом, в якій звернувся з закликом до всіх вільних країн світу, щоб вони спільно об'єднались у пляновому несенні допомоги потребуючим, господарсько малорозвиненим країнам. Президент не говорив нічого конкретного про спосіб, як має бути переводжувана ця допомога і в якій висоті та хто саме має в ній брати участь по стороні помагаючих і користаючих, а тільки говорив загально, підкреслюючи значення такої допомоги. Він заявив, що „кожна країна повинна причинитися до цього спільного підприємства в будь-який спосіб" та що „ніякої країни не можна проголошувати за нездібну до участи будь-яким способом в акції для спільної цілі". „Світ мусить навчитись співпрацювати, або в остаточному висліді він взагалі не зможе працювати". Так само у загальних зарисах Президент вказав на одно поважне конкретне джерело фондів для малорозвинених країн — у редукції військових бюджетів. Водночас Президент звернув увагу, що кожна країна у світі повинна мати здорову збалансовану господарку, на якій спіралась би її державна екзистенція. — У церемонії започаткування заснування Бібліотеки Президента Айзенгавера, в якій будуть переховуватися всі акти й документи, причетні до життя і праці Айзенгавера, взяв участь також брат Президента, д-р Мілтон Айзенгавер. Президент Айзенгавер, як перший, а д-р Мілтон Айзенгавер, як другий, відкинули лопатою перші груди землі на терені, де постане Бібліотека. Під час пізнішого бенкету Президент згадував з великим сантиментом свої молоді роки, переведені в Абілене та висловлював радість з приводу приявности на бенкеті декого з його шкільних товаришів з-перед 50-х років. Між приявними був також генерал Джеймс Ван Фліт, що його Президент прославляв, як „одного з найвидатніших генералів нашого часу". Президент з почетом прилетів з Вашингтону ракетним літаком на летовище в сусідній військовій базі, звідкіля він перелетів 12 миль до Абілене гелікоптером. Його поворот до Вашингтону був передбачений на середу вранці. Родинне місто Президента було святочно прибране. Його приїзд привітано 21-гарматнім стрілом, а почесна чета була вистроєна перед трибуною. Президента привітав губернатор Канзасу Джордж Докінґ. Головою Комісії, що збирає Фонди на будову Бібліотеки є місцевий багатир Бенджамін Ферлес. Президент і його брат відвідали пополудні могили своїх батьків на місцевому цвинтарі. Родинний дім Айзенгаверів в Абілене разом із сусідуючою з ним Бібліотекою становитимуть державну власність, як національна американська пам'ятка, так само, як Бібліотека Рузвелта в Гайд Парку в стейті Ню Йорк та Бібліотека Трумана в Індепенденс, в Мізурі. — Коментатори здогадуються, що подібний заклик, як його зробив Айзенгавер, зробить також Хрущов під адресою комуністичних країн.

Конференція „на вершинах" не відбудеться перед 1 січня 1960 р.

Об'єднані Нації. — В колах закордонних дипломатів, на основі відомостей з Вашинґтону, вважають, що найближча конференція голів держав з участю Хрущова не відбудеться раніше, як з початком наступного року. Хоча англійський прем'єр Мекміллен настоює на якнайшвидше відбуття такої конференції, проте він також бере під увагу початок наступного року, бо, — мовляв, — раніше не вдасться перевести підготовчих робіт. Зокрема звертають увагу, що през. Айзенгавер хоче розпоряджати на такій конференції звідомленням, що його має дістати від покликаної ним спеціяльної комісії для перегляду цілости справ зброєння і роззброєння. Головою тієї комісії є адвокат із Бостону, Чарльз А. Кулидж. Остаточним терміном для його звітування поставлено кінець цього року. Айзенгавер уважає, що справа міжнародного роззброєння повинна бути найпершою справою на конференції „на вершинах". Не вирішено ще також, чи раніше — і коли саме — відбудеться така „вершинна" конференція трьох західніх держав — ЗДА, Англії і Франції. Айзенгавер буцімто сподівається, що Хрущов дійсно хоче деякого міжнародного роззброєння, щоб зменшити військовий бюджет СССР і таким чином дістати можливість для збільшення продукції ужиткових товарів в СССР. Інша річ, чи СССР погодиться на міжнародну контролю, без якої неможливе ніяке порозуміння про будь-яке роззброєння.

СОВЄТИ „НІЧОГО НЕ ЗНАЮТЬ" ПРО ЛЕТУНІВ ЗДА

Москва. — Радник совєтської амбасади у Вашингтоні, Міхаіл Смірновскій будучи на короткій розмові в державного підсекретаря Роберта Морфі заявив йому, що совєтський уряд „нічого не знає" про 11-х американських летунів з-посеред 17-членної залоги літака С-130, збитого большевиками в Совєтській Вірменії біля турецького кордону у вересні минулого року. Совєти звернули тіла шістьох вбитих тоді летунів, але від того часу уперто відмовляються подати вістку про долю решти залоги.

В АМЕРИЦІ

● **Пані Айзенгавер** мала легку перестуду і не могла бути на прийнятті в мехіканській амбасаді в понеділок 12-го жовтня, яке влаштував для президента Айзенгавера мехіканський президент Адольфо Льопез Матеос. Особиста секретарка п-і Айзенгавер Джейн МекКаффрі заявила, що це не є поважна недуга, але лікар заборонив п-і Айзенгавер бути на прийнятті.

● **Французька громада Вашингтону** подарувала президентові Айзенгаверові 14-місячного слона з Африки, Зімбо, якого Президент переслав до столичного зоопарку. Цей подарунок дістав Президент 12-го жовтня за два дні перед своїм 69-ми народинами.

● **12-го жовтня** три перші чорно - білі американські журавлі прилетіли на зиму з Канади до Тексасу. Кожного року, приблизно в тому самому часі, вони прилітають зимувати до Тексасу: в 1958 році це був день 19-го жовтня, в 1956 — 13-го, а 1949 — 4-го жовтня.

● **У листопаді** в американській частині водоспаду Ніягара, мають збудувати великий кесон, щоб робітники могли вибрати з його дна 7,000 кубічних стіп скелі, яка в 1954 році обсунулась з берега. Усунення цієї скелі поліпшить вид на водоспад із Проспект Пойнту.

У СВІТІ

● **Хрущов,** оповідаючи на пресовій конференції у Владивостоці про те, з якою парадою приймали його у Вашинґтоні, заявив: „Коли почали стріляти з гармати, мені здавалося, що перший стріл був за Маркса, другий за Енґельса, третій за Леніна" — тут Хрущов зацукався, прізвище Сталіна проковтнув і закінчив: „Било очень харашо".

● **На одній з вулиць Владивостоку** Хрущов спитав якусь жінку, як їй живеться: „Тепер добре, — відповіла жінка, — бо коли ви приїхали, то з'явились в крамницях і черевики, і молоко, і багато інших речей, яких ми тут ніколи не бачимо. Якби ви частіше приїздили, то було б нам легше жити". Хрущов запитав у тієї жінки, чи багато є у Владивостоці, надморському місті, по крамницях риби. „Оселедці є, але іншої риби не бачимо" — відповіла жінка.

● **Прем'єр Об'єднаної Арабської Республіки** Гамаль Абдель Нассер заявив, що готов підпорядкуватись давнішому рішенню Об'єднаних Націй щодо вільної плавби по Суецькому каналі для всіх кораблів, отже і для ізраїльських, якщо Ізраїль виконає всі резолюції ОН, які стосувалися до нього. Нассер твердить, що Ізраїль зламав перемир'я встановлене ОН, своїм воєнним походом разом з Францією і Англією в 1956 р.

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N.J.

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N. J.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ДІЛОВІ СПРАВИ В ОН

Скінчились так звані загальні дебати в Генеральній Асамблеї Об'єднаних Націй, де кожний може говорити про все, що йому подобається. Тому ці загальні дебати використовують малі країни для висловлювання своїх жалів і претенсій, на які нема місця в офіційному денному порядку Генеральної Асамблеї. Повний текст виступів таких делеґатів друкується тільки в пресі даних країн, як доказ, що уряд не легковажить терену Об'єднаних Націй. З таких справ можна, наприклад, назвати скаргу Австрії на політику Італії в Південному Тиролі, натяк Еспанії на її вічні претенсії на Гібральтар, натяк представника Марокко на свої територіяльні вимоги до Еспанії і Франції, звернення Індії під адресою Портуґалії, щоб вона врешті забралась геть з Індійського океану, нарікання південно-американських країн під адресою своїх ближчих і дальших сусідів. До цих пересправ можна б зарахувати й традиційні ізраїльсько-арабські діялоги та щорічні реміствування комуністичних та індійського промовців, що в ОН все ще нема репрезентанта комуно-китайського режиму.

Всіх цих справ нема на денному порядку Генеральної Асамблеї. Найпершою справою, над якою йтимуть детальні дебати, буде пропозиція Хрущова про загальне міжнародне роззброєння, а вслід за нею — ціла низка дальших пропозицій з тієї самої ділянки. Хоч усі без винятку, вільні і комуністичні країни-члени ОН здають собі справу, що з цієї дискусії над міжнародним роззброєнням не вийде найменшої практичної користи, всі водочас погоджуються, що це таки найважливіша сучасна міжнародна проблема, якій належить першенство. Найвище, до чого можуть договоритись промовці в тих дебатах це — тепле поручення всіх зголошених пропозицій, включно з пропаґандивною і цілком неповажною пропозицією Хрущова, 10-членній Комісії в справах роззброєння, що її собі ухвалили самі 4 великодержави. До тієї самої категорії належить і совєтська пропозиція скликати міжнародну конференцію для обміну інформаціями про висліди дотеперішнього обслідування міжплянетних просторів. Хоч цієї справи ще офіційно нема на денному порядку Генеральної Асамблеї, вона вірогідно там появиться і перейде гладко по лінії внескодавців, бо обслідування міжплянетних обширів покищо нікому не завдає наявної шкоди.

Куди більше зацікавлення викликає справа Альжиру, бо це справа 10-мільйонового населення країни, що вже близько 5 років терпить партизанську війну, це справа всього арабського світу, всього французького народу і, посередньо, всіх союзників Франції. Однак, заява французького президента де Ґоля про признання в принципі права самовизначення альжирцям притуплює вістря цієї проблеми й промощує шлях для резолюції, яка задовольнить обидві сторони, хоч практично теж нічого не вирішить.

Нічого практичного не вирішать також дебати над проблемою Тибету, проте само поставлення її на денний порядок Генеральної Асамблеї є вже моральним поличником для комуністичного Китаю. Представник Даляй Лями, що приїхав для цього до Ню Йорку, суґерує, щоб Генеральна Асамблея вибрала Комісію для розгляду фактичного стану відносин у Тибеті. Доля такої Комісії була б така сама, як доля Комісії, обраної для розсліду відносин на Мадярщині після здавлення тамошньої революції Москвою. Все ж, дебати над уже зголошеною резолюцією протидіятимуть пропаґанді, яку веде комуністичний Китай серед азійських і африканських народів, і скріплять становище всіх тих, що не допускають комуністичного Китаю до членства в ОН.

Під кінець цього місяця на Раді Безпеки має скласти своє звідомлення вибрана нею Підкомісія для розсліду відносин в Ляосі. В найближчих днях вона вертається відтіль із зібраним матеріялом, який має потвердити або заперечити скаргу Ляосу, що його комуністичні сусіди — Північний В'єтнам і Китай — активно підтримують комуністичних партизанів, отож допускаються фактично збройної агресії. Від звідомлення тієї Підкомісії залежатиме, чи ця справа буде перенесена на Генеральну Асамблею. Якщо це сталося б, то вона також дасть нагоду для нової серії протикомуністичних промов і поставить Совєтський Союз, як адвоката Пейпінґу, в дефензивну позицію.

З конкретних справ, що їх практично може розв'язати нинішня Генеральна Асамблея, покищо називається тільки справу допомоги малорозвиненим країнам. 54 країни забирали в цій справі голос. Здавалося б, що при такому словесному зрозумінні для цієї проблеми легко прийде до співпраці „посідаючих" для допомоги „потребуючим". Проєкт Хрущова скласти на цю ціль 10% зредукованих військових бюджетів — звучить приманливо, але по суті має тільки пропаґандивний зміст. ЗДА обіцяють скласти до Спеціяльного Фонду на ту ціль 40 відсотків усіх фондів, а 60 відсотків мали б скласти всі інші країни разом. Коли б так сталося, то це було б покищо єдиною дійсно реальною користю з повені промов на ОН.

ХЕМІЧНА РЕВОЛЮЦІЯ НА АМЕРИКАНСЬКІЙ ФАРМІ

Американський уряд та його кожночасний секретар рільництва постійно турбуються тим, що робити з постійно зростаючими надвишками рільничих продуктів, бо в урядових складах вже назбиралося пшениці на 2,500,000,000, а кукурудзи на 1,800,000,000 долярів. Всякі дотеперішні спроби обмежити рільничу продукцію через зменшення посівної площі виявилися безуспішними, бо кожнорічні жнива встановлюють нові рекорди.

В чому причина цього явища, яке спростовує теорію Мальтуса про те, що зі зростом населення чимраз більше бракуватиме для людей харчів. У 1798 році, коли Мальтус уперше виступив із своєю теорією, в ЗДА було 5 мільйонів населення. Тепер у цій країні живе понад 177 мільйонів, але запаси харчових продуктів з кожним роком збільшуються і життьова стопа населення найвища в світі. Всього цього досягли американці, не зважаючи на попередні дві війни і на те, що в останніх 20-ти роках зліквідовано 1,800,000 фарм, а кожного року коло мільйона акрів управної землі іде під автостради, будівельні площі або під фабрики.

Зростання кількости рільничих продуктів відбувається в ЗДА внаслідок двох революцій у сільському господарстві: в 19-му віці механічної революції, яка дала фармерові жниварку, косярку, трактор і т. п., а під час другої світової війни — хемічної революції. Щоб зрозуміти її значення, треба подивитися дещо назад. І так, у 1850 році один фармер міг забезпечити своїми продуктами 5 осіб; в 1940 році один фармер продукував харчів на 10 осіб, а тепер один фармер може випродукувати їх для 24ох осіб. З цього виходить, що хемічна революція за 20 років піднесла продукцію сільського господарства вище, як механічна революція за сто років.

Хемія збільшує рільничу продукцію з помічччю: добрив, які збагачують ґрунт на поживні речовини, хемікалій, які нищать сільсько-господарських шкідників, і додаткових хемікалій — різних гормонів, вітамінів, антибіотиків та ін.

Кожна рослина потребує для свого росту коло 15 складників. Деякі з них вона бере собі з повітря або з води (кисень, водень, вуглець), а решту з землі. Давніше рільники збільшували родючість землі з поміччю гною — угноюючи її. Тепер вони використовують для цього фосфор, поташ та азот у вигляді штучних погноїв, так званих мінеральних добрив. Щорічна продукція добрив обчисляється тепер на більйони долярів. Від 1942 до 1952 року кількість уживаних добрив подвоїлася, а після 1952 вона зросла ще на 10 відсотків і становить 22 мільйони тонн. Досліди виявили, що з поміччю добрив можна підвищити врожаї кукукурудзи, бавовни та інших культур з 50 до 200 відсотків.

З яким успіхом нищать тепер фармери сільсько-господарських шкідників бачимо з таких статистичних даних: У 1938 році всякого роду комахи з'їдали 25 відсотків всього того, що посіяли або посадили американські фармери, але в 1954 році той відсоток зменшився до 12. Ще в 1952 році департамент рільництва обраховував, що бур'яни спричиняють щороку фармерам коштів на 4 мільйони дол. В 1939 р. фармери купили на 39 мільйонів долярів хемікалій для нищення шкідників, а в 1956 році — на 250 мільйонів.

Додаткові хемікалії також значно збільшують сільсько-господарську продукцію. І так, в 1930 році треба було 5 фунтів кормів, щоб виплекати один фунт кур'ячого м'яса, а тепер треба тільки 2.4 фунта. В 1944 році треба було 7.2 фунта кормів, щоб кури знесли тузінь яєць, а в 1958 році — 5.8 фунта.

Таке збільшення продукції при допомозі хемікалій заперечує деколи давні економічні правди. Секретар рільництва Езра Тефт Бенсон вважав, що коли зменшиться запотребування на кукурудзу, то одночасно повинна зменшитися і її продукція, і минулого року запропонував фармерам такий вибір: 1. Коли вони погодяться зменшити число акрів під кукурудзу, тоді дістануть за неї незменшену ціну, 2. Коли ж не схочуть обмежувати посівної площі під цю кукурудзу, тоді мусітимуть погодитися на менші урядові ціни (замість 1.35 дол. — по 1.12 за бушель). Більшість фармерів не погодилися зменшувати число акрів, вважаючи, що вони випродукують більше бушлів кукурудзи, і тоді навіть при зменшених урядових цінах матимуть більше прибутків.

І так, фармер Джеймс Кюн з-під Шикаґа засіяв 225 акрів кукурудзою, якої зовсім не продає, бо річно вигодовує по 400 свиней; він обрахував, що це дасть йому більший прибуток, ніж тоді, коли б він продавав кукурудзу. При тому він вживає багато добрив, бо знає, що вони йому виплачуються. Фармер Дж. Голдерман признався, що він на один акр землі дає по 1,150 фунтів добрив. „Мабуть, ніхто в цій країні не дає землі стільки добрив, як я", — сказав він журналістові. За один день він засіяв кукурудзою 105 акрів. В порівнянні з цими осягами смішними є „рекорди" встановлювані в колгоспах і радгоспах трактористами, доярками та свинарками.

Фармер Голдерман має 680 акрів землі. Його родина складається з нього, жінки і п'ятьох дітей, 4 дівчаток і одного хлопця. Постійно в нього працюють три робітники. Основні прибутки цей фармер одержує із свиней, яких має 2,500. Ці свині з'їдають річно 40,000 бушлів кукурудзи. Таким чином він дістає за один бушель по 2-2.50 доляра, замість 1.12 дол., якби віддавав кукурудзу урядові.

Як бачимо, хемікалії забезпечують нас курятиною і свининою, хлібом, булками і всім тим, що випікається з пшеничної муки. Дехто може сказати, що наші харчі мають менше вітамінів і солей, як продукти в старому краю, де головним добривом був гній. Можливо, але лікар завжди може виписати вам потрібні вітаміни та інші... хемікалії.

Песиміст міг би зробити з наших міркувань такі висновки: у ЗДА щораз менше стає фарм, щораз менше управлюваних акрів під культурами і щораз більше людей, які потребують їжі, бо кожних 5 хвилин прибуває по одному новому громадянинові. Але оптиміст подумає собі так: сільсько-господарську продукцію можна збільшити ще на 85 відсотків понад теперішній рівень, використовуючи наукові осяги. Тому стоїть перед нами не загроза голоду, а дальший добробут і дальший клопіт, що робити з надвишкою харчових продуктів.

Юрій Таркович

ВІЛЬНА ТВЕРДИНЯ В КОМУНІСТИЧНОМУ МОРІ

Справа Берліну — одна з найдразливіших для Москви. Крім багатьох інших причин, про які широкий світ добре поінформований, значення Берліну полягає ще й в тому, що через вільну його частину, яка начислює понад два мільйони населення, втікали і втікають на Захід німці з так званої Німецької Демократичної Республіки. Вони мають змогу відносно легко переходити з комуністичної до вільної частини Берліну, звідки їх перевозять літаками до Західньої Німеччини. Берлін — одиноке місце, звідки німці можуть леґально втікати на Захід. Це завдає величезної шкоди комуністичній Німеччині, бо втікають переважно молоді люди, спеціялісти, учені, внаслідок чого обнижується кількість населення комуністичної Німеччини, і частіше відчувається брак робітних сил і спеціялістів. До того ж виходить на яв гнітючий для Москви факт, що перед цілим світом відбувається певного роду народне голосування, вибір між комуністичним і вільним світом, що виходить на некористь комунізму.

Втеча німців через Берлін і, як наслідок цього, постійне обниження кількости населення Східньої Німеччини вже не приховується навіть офіційними комуністичними чинниками. Недавно опублікований в совєтській зоні „Статистичний річник" (Статістішес Ярбух) подає, що населення Східньої Німеччини в періоді від 1 вересня 1950 року до 31 грудня 1958 зменшилося з 18,388,200 до 17,311,707, тобто на 1,076,493 осіб. Отже, так звана Німецька Демократична Республіка є певного роду унікумом, бож в усіх країнах світу, крім неї, населення щорічно зростає.

Комуністичній статистиці ніколи не можна вірити, комуністи — відомі майстри в фальшуванні статистичних даних. Тим то слід гадати, що населення комуністичної частини Німеччини зменшилось в більшій мірі, як це подає „Статистичний Річник". За офіційними даними міністерства для втікачів Федеративної Республіки Німеччини, протягом останніх десятьох років втекло із совєтської зони 2,258,000 осіб, а від 1945 року близько 3,300,000 осіб. Це ж колосальне посилення людського потенціялу Західньої Німеччини, яка тепер разом із Зарською областю та західнім Берліном начислює понад 53,000,000 осіб (Східня Німеччина офіційно начислює дещо понад 17,000,000, а фактично значно менше). Постійний приплив утікачів із сходу до Західньої Німеччини не спричиняє в ній жадної економічної проблеми, навпаки — посилює її робітні кадри, бо безробіття там фактично немає.

І так, кругло 250,000 осіб кожного року втікає з комуністичної Німеччини майже виключно через Західній Берлін. Якщо така ситуація потриває, скажімо, ще десять років, то залишиться там яких 14,000,000 населення. При цьому, як сказано вище, втікають переважно молодь і різного року фахівці та науковці. Коли врахувати, яку погану пропаґанду робить це для Москви і всього комуністичного світу, то стає ясним, чому комуністи за всяку ціну стараються добитися ліквідації вільного Берліну. Старенький Аденауер добре знає, що робить, коли так уперто настоює на тому, щоб Захід не робив жадних, навіть мінімальних, поступок Москві в справі Берліну. Не може бути сумніву, що Хрущов намагатиметься добитись від Айзенгавера згоди на якісь поступки у справі Берліну, на поступки, що могли б як не тепер, то пізніше привести до ліквідації Берліну, цієї постійної загрози для Москви. Слід сподіватися, що ЗДА і ввесь вільний світ його не здадуть. Тут справа не тільки в німцях чи в Німеччині. Це — справа вільної твердині в комуністичному морі.

Яр Славутич

ПРО НОВІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Перебування в неукраїнському оточенні неминуче веде до двомовности. Нічого дивного в тому, що певний відсоток українців, зокрема їхніх дітей, назавжди відсіється й розтопиться в чужому морі. Замість двох мов, що збагачують інтелект кожної особи, засимільовані українські діти на американському континенті знатимуть лише одну, тобто англійську. Це обмежить коло їхніх зацікавлень, бо культура кожної особи, поруч багатьох інших складників, вимірюється ще й знанням двох або й більше мов. Ніхто не може заперечити, що знання тільки однієї мови зупиняє інтелектуальний ріст людини. Мені здається, що в наших умовах такий погляд на одномовність треба всіма силами плекати й поширювати серед української молоді. Завжди пам'ятаймо, що нам неможливо зовсім уникнути асиміляції, але загальмувати її ми зможемо навіть на десятки років!

Навчання української мови в ЗДА й Канаді відбувається переважно при церквах і клюбах українських громад. Честь і хвала школам українознавства, негаснучим вогникам українства для нашої дітвори! Їх можна назвати справжніми рятівниками української душі. Але треба визнати, що навчання в них проходить не завжди на належному рівні. Крім того, діти вчаться української мови переважно ввечері; якщо ж удень — то по суботах і неділях. Це якоюсь мірою перевантажує дитину і може виробляти в неї нехіть до нашої мови.

Хочу, щоб мене належно зрозуміли. Стою горою за рідні школи або школи українознавства, якщо немає іншого виходу. Але там, де наші люди поселилися більшою громадою, можна і треба шукати, крім шкіл українознавства, ще іншої розв'язки. Живучи в ЗДА чи Канаді, користуємось повними правами громадян цих країн — правами більшими, ніж їх мають українці в Україні. Наші люди в Алберті добре врахували цю обставину і вже домоглися запровадження української мови в канадійських середніх школах. Ще раніше таке сталося в Саскачевані. Чому б цей прекрасний приклад не поширити на інші провінції Канади?" Чому Ню Йорк, Шикаґо, Торонто та інші міста, де живуть тисячі українців, ще й досі не мають української мови в тих англомовних школах, де вчаться діти українців десятками, якщо не сотнями? Платимо податки, отже маємо право домагатися задоволення найелементарніших потреб — навчати дітей рідної мови.

Звичайно, знайдуться виправдання, перед якими ці запити, може, стануть неслушними. Але я певен, що приклад українців Алберти можна застосувати в більшості канадійських провінцій і в багатьох американських стейтах.

Які користі з того, якщо української мови навчали б у середніх англомовних школах?

Поперше, українська мова набуде престижу в очах дітей, як мова світового значення, якою вона по суті є нарівні з іншими. Діти американців також матимуть змогу її вивчати.

Подруге, діти середнього й старшого віку будуть менше завантажені. Для них парафіяльні школи чи школа при клюбах можна урізноманітнити, переставити на вищий рівень. Замість елементарного навчання рідної мови, можна запровадити навчання вже також рідної літератури, історії України, ознайомлення з українською культурою й мистецтвом. У деяких школах це вже робиться, напр., у Ню Йорку й Филаделфії. Можна піти далі — організувати самодіяльні театральні або хорові гуртки, юнацькі спортові товариства і т. д. і т. д.

Чи маємо реальні можливості для реалізації такого пляну? Безперечно маємо. Є люди, є підручники. Хто стукає в двері, тому відчинять.

Навчання рідної мови в школах українознавства провадиться за старими методами. Граматика, читання, переказ, диктанти. Трапляються парадоксальні випадки. Діти знають слова, знають основи граматики, але не вміють говорити по-українському. Фразеологія таких дітей — напівпольська, (батьки з Галичини), напівросійська (батьки з Наддніпрянщини). Буває ще гірше. Мені пощастило записати в Мюнхені 1945 р. від сімнадцятирічної коломийчанки буквально таке: „Баворка заґальтувала штрасенбанку" (селянка зупинила трамвай), а в Лос Анджелесі 1958 р. — ще кращу перлину „української" фразеології: „Запаркував кару під віндову" (поставив авто біля вікна). В останньому

(Закінчення на стор. 4-й)

СЕМИДЕСЯТИРІЧЧЯ СТАТУЇ СВОБОДИ

Знаменитий мосяжевий маяк у гавані Ню Йорку — Статуя Свободи, що світить усьому світові — цього року святкує три ювілеї: статую скінчено в Парижі 21 травня 1884 року, 4 липня її офіційно подаровано американському послові в Парижі, а 5 серпня покладено перший камінь для підвалини статуї на острові Бедло біля Ню Йорку.

Але щойно 28 жовтня 1886 року цю величезну статую перевезено по частинах до Америки, змонтовано на місці і урочисто відкрито президентом Гровером Клівлендом у присутності її творця, французького скульптора Фредерика Авґуста Вартольді. І ось уже понад 70 років ця статуя стоїть немов на сторожі американської свободи, немов маяк вольности для всіх, хто прибуває до цієї країни.

Символічна ідея, що віддзеркалює настрої американської та французької революцій, виникла була 1863 року в одного французького ліберала Едуарда де Лябуле. Живучи за диктаторського режиму Наполеона III-го, він та його однодумці мріяли про свободу. В їх товаристві бував часто молодий скульптор Бартольді, родом з Австрії.

Сповнений ентузіязму, Бартольді 1871 року поїхав до Америки, щоб на місці подивитись, що можна зробити для здійснення своєї ідеї. Згодом він оповідав, що коли на світанку під'їздив до Ню Йорку, на нього зійшло надхнення: „Тут, саме тут мусить стояти Статуя Свободи, тут, при в'їзді до Нового Світу, осяяного полум'ям блискучого життя".

Повернувшись до Франції, Бартольді з допомогою Франко-Американського Союзу, зібрав серед французьких громадян потрібні кошти. У 180 французьких містах створено було комітети, які зібрали 250,000 долярів, майже виключно з пожертв рядових громадян. Вартість статуї обчисляли на 500,000 дол. 300,000 долярів було зібрано в Америці.

Вартольді почав працю в 1874 році. Голову статуї скульптор ліпив на подобу матері, яка йому позувала. За чотири роки цю голову виставлено в Парижі. Але ще за два роки перед тим виставлено руку статуї із смолоскипом на виставці в Филаделфії, а після закриття виставки — на постаменті в Медісон Сквері, в Ню Йорку.

Спочатку Вартольді зробив три менших моделі, перша 49 цалів заввишки, і тільки третя модель мала вже теперішні розміри статуї. Коли всі частини статуї були закінчені, їх вклали в 214 скрині і з великими труднощами і пересторогами перевезли до Ню Йорку. Усі деталі були вмонтовані в залізну раму, збудовану за рисунками Густава Ейфеля, який пізніше створив знамениту Ейфлеву Башту в Парижі.

Від сандалій на ногах до смолоскипа Статуя Свободи має 151 стопу, а від підложжя постамента — 305 стіп. На таблиці біля головного входу до постаменту викарбована зворушлива поема молодого поета Америки Емми Лазарус „Новий Колос", що закінчується словами:

„Дайте мені усіх ваших перевтомлених і бідних, ваші нуждені маси, що прагнуть відпочинку, віддайте мені вигнаних від ваших берегів перелюднених, пришліть бездомних і змучених бурями. Біля наших золотих воріт я підіймаю свій смолоскип".

Тепер, коли почався Всесвітній Рік Утікача в Америці, в країні, що бере свої сили у народів шістьох континентів і що, можливо, незабаром вітатиме тих нещасних 15 мільйонів, які ще досі поневіряються по багатьох країнах, тепер саме час святкувати 75-річний ювілей Статуї Свободи — свідка походу „втомлених, голодних мас, що прагнуть зідхнути вільно".

Американська Рада

Іван Смолій

У ЗЕЛЕНОМУ ПІДГІР'Ї

(Повість)

(10)

Роки проходили, і ніяк не довелося стрінути справжнього ворога народу. Жив він собі десь як мітична подоба, як якась потвора з казки.

А ось тут стояв він перед Зіною живий. Воплотився в цю вродливу верховинську дівчину, що так нагадує їй двоюрідну сестру Ярину! Галя — ворог пролетарської революції. Її треба б видати на каторгу, на муки. Єдину, рідну людину в цій чужині.

Не стямившись, Зіна обняла раптом Галю по-сестриному й тільки прошепотіла.

— Іди! Иди вже, Галю! Роза Абрамовна може надійти! Вони там запримітять, що мене нема. Іди!

— Піду! Піду! — погодилась Галя. — Боже, які ви бідні! Вже я ся постараю, би вам веселіше було в наших горах, би вам діти більше недокучали...

•

Під вікном надворі почулися людські голоси. Зіна схопилася сполохано з довгої задуми. У кімнаті сутінки вечора. Не світиться. А тут уже скрипнули двері, вже гурт людей ввалився в кухню.

— Гей, дівчата! Що це? Чому не світите? Керосину не маєте?

Зіна пізнала голос Аксакова, і на душі їй відлягло.

— То світіть! Це ти, Зіно? — Аксаков підійшов і, ніби нехотя, пригорнув дівчину міцно і приязно. — Ну що ж, де Роза, де Поліна?

— Ми тут! Ми тут!

У метушні черкнула запальничка, блимнув вогник, у ньому збронзовіли обличчя й прояснілн в світлі лямпи.

— Так от ми, значиться, до вас, — загворив Аксаков з тією давно вже не виданою в нього веселістю, що робила його присутність милою. — Приймете в хату? Бо, правду сказати, ми страшенно наблукалися. А все через Миколу Васильовича.

Рябошапка стояв, кумедно поважний, як добрий актор на сцені — ані оком морг, і дивувався веселій мові Аксакова.

— Ну, хіба ж не через тебе? Ледве я його сьогодні намовив, щоб поїхав зі мною в Міжгір'я. Бувало їздить, їздить, а тепер засидівся. А йому в Міжгір'я обов'язково треба! Він же тут любови своєї шукає!

— Та невже? — пустотливо підхопила Поліна. — А ми Миколу Васильовича в такому й не підозрівали, такий він з себе серйозний.

— Бо й не тебе він шукає і не приємної Рози Абрамовни, — вклонився Аксаков завшкольн. — Але спершу сідаймо. Хіба приймете в хату? Бо як не влад, так ми з своїм назад. А як влад, так викладай, Федоре, добро.

Тут з-за Аксакова висунувся міліціонер Федьо з шкуряною торбою. Він поставив її обережно на стіл і почав виймати пляшку за пляшкою, а потім паляниці та ковбасу.

— Одна, дві, три, досить? Це Міша накупив, йому дякуйте! — Аксаков по-молодецьки жбурнув свого кашкета в Ковбана, що перевіряв з міліціонером, чи не забули чого. Твердий дашок стукнув лунко об потилицю Ковбана.

— Здоров, Міша! — зареготався Аксаков. — Так значить, дякуємо за гостину.

Ковбан помовчав, вгамовуючи почуття приниження. Зіна дивилася на нього співчутливо. При кожній зустрічі з цією людиною, що намагалася говорити так широко на всякі теми і з певною позою інтеліґента, здавалося Зіні, ніби його десь уже бачила. А втім, причина цього дивного враження була в чомусь іншому. Обличчя Ковбана наче було складене з кількох. Ось ці вуса й м'ясисті уста годилися б людині чуттєвій, пристрасній. А чоло високе, з рідким волосом по боках. Щось розумне, одуховлене в цьому чолі. Очі сині, щирі. Вони найсимпатичніші, коли ж у них якийсь неспокій.

А Микола Васильович подібний в дечому до Міші, тільки погляд його очей спокійний, дивно глибокий.

— Так я й кажу, Микола Васильович у всьому винен, — продовжував Аксаков, коли всі сіли до столу. — Любови своєї шукає. Не тебе Поліно, не Розу і навіть не Зіну. Застрягло його серце в минулому. Можна сказать, у минулому сторіччі. Загубив Микола Васильович свою любов ще за царя Миколи тут, у Міжгір'ї, з австріяками воювавши, і досі не знайде.

— Невже? Невже Микола Васильович був тут уже тоді? — здивувалася Поліна.

— Ну, не брешу. А тебе тоді ще й на світі не було. Бачиш, який древній Микола Васильович.

— Не прибавляй, не прибавляй! — мирно посміхався Микола Васильович.

— Не буду. Так от, знайшов тут тоді Микола Васильович свою любов. Ви знаєте, як важко любов свою знайти. А він знайшов. Красуню якусь від п'яного черкеса захистив, а потім любов її в нагороду отримав.

— Ах, як романтично! — зідхнула Поліна. — Чи це правда?

— Його питай! — вказав Микола на Аксакова. — Його сьогодні наче хто мішком з-за вугла вдарив. Все ана, так у голові прояснїло.

Тут Микола вихилив душком чарку горілки й закусив шматком хліба. Чи від міцности трунку, чи від сухої кришини він закашлявся, кумедно скривившись:

— Пробачте! У те горло попав, що паску їсти!

— От бачите! — поспішив завважити Аксаков. — Ще паску старорежимну згадує. А те, що кажу про його загублену любов армійську, то чиста правда. Нічого я не додав, нічого не вигадав. Це він мені сам розказав.

— Ну, скажи, Миколо, — примилялася Поліна, — невже це правда?

Микола посміхався лагідно, розмріяно, погляд його очей став глибокий... Який же це був рік? П'ятнадцятий. Завіяні снігами гори. За верхом австрійці. А вони в селі. У цьому ж Міжгір'ї. Люди й коні. Як лише вперше в Міжгір'я заїхав, зараз пізнав знайомі місця. Так, це було в цьому селі. Закурена сільська дорога. П'яний черкес женеться на коні за дівчиною з відрами. Вже шулікою нагнувся з сідла, щоб з бігу схопити бранку. Навіть не чує крику осторогн. Ніззя! Ніззя! Мутні з жаги очі. Ще мить і розчерепить клинком голову смільчакові. Спам'ятався, поїхав матюкаючись.

ДОПОМОЖІТЬ „ВЕСЕЛЦІ" ПРОЯСНИТИ ДУШУ УКРАЇНСЬКОЇ ДИТИНИ! ВИШЛІТЬ СВОЮ ПЕРЕДПЛАТУ І ЩЕДРУ ПОЖЕРТВУ НА ВИДАВНИЧИЙ ФОНД „СВОБОДИ" !

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Збори представників українських Організацій і Установ м. Нюарку й околиці

Від довшого часу відчувається в Нюарку зглядно Ірвінгтоні потреба модерного і репрезентативного українського Народного Дому, який став би осередком культурного, спортового як теж товариського життя нашої громади та у великій мірі причинився б до її єдности. Т-во „Чорноморська Січ", власник малого, хоч гарного поверхового дому при 18-ій Евню і 12 Стр. в Нюарку з браку більшої залі на всякі імпрези і приміщень для місцев. наших організацій не може заспокоїти потреб цілої української громади в Нюарку. Маючи на увазі давно заплановану перебудову пол. частини м. Нюарку, а тим самим усунення старих домів а на їх місце будову нових бльоків в найближчих роках. Т-во „Чорноморська Січ" дало почин до набуття в Нюарку модерного і репрезентативного Народного Дому для потреб цілої української громади Нюарку. Цей дім мусів би в повні гармонізувати з окруженням нових перебудованих домів міста. В тій цілі „Чорноморська Січ" скликала на 26 вересня ц. р. збори представників українських організацій і установ міста Нюарку і найближчої околиці Ірвінгтону. На заклик на цих зборах явились 40 представників 17 наших організацій. Зборами проводив голова „Ч. С." п. Д. Мельничук і секретар М. Матіяш. Голова зреферував справу набуття Народного Дому, подаючи до відома можливість купити дім Ірвінгтон Гавз при Спрінгфілд Евню. Тому, що ціна купна цього дому є понад матеріяльну можливість одної нашої організації, голова ще раз звернувся до представників наших організацій м. Нюарку і Ірвінгтону з закликом спільними зусиллями та уділами придбати величавий дім для потреб цілої нашої громади. В ході оживленої дискусії, в якій забирали голос д-р Карапінка, І. Атаманець, д-р О. Утриско, П. Ковальчук, І. Процюк, В. Кузик, Б. Шараневич, Д. Горняткевич, П. Соколовський і інші відкинено плян набуття згаданого Ірвінгтон Гавзу, бо на думку більшости дискутантів, дім з уваги на невідповідне розміщення кімнат не міг би заспокоїти потреб цілої громади, та вимагав би завеликих коштів адміністрації. В дискусії виринула натомість думка: при найближчій перебудові частини міста набути площу під будову такого дому, та на теперішній гарній площі „Чорноморськоз Січі" продовжити будинок її так, що була б поширена заля на поверсі з рівночасним збільшенням числа кімнат в партері. У висліді нарад вибрано Комітет, який очолюють Д. Мельничук, голова, д-р О. Утриско, заступник і М. Матіяш секретар. Обов'язком цього Комітету є скликати ще раз в тій справі ширші наради місцевого громадянства для остаточного вирішення справи.

О. У.

Закінчення літнього сезону на Оселі „Самодопомоги" в Равнд-Лейк, Ілл.

Поважно, настроєво й весело закінчився 27-го вересня відпочинковий сезон Оселі в Равнд - Лейку, поєднаний з відзначенням 250-их роковин виступу Мазепи з 10-літтям існування самої Оселі. Українська Громада Шикаґа відзначила той день об'єднано: під розлогими дубами, задивленими в окутане осінньою задумою Кругле озеро, з'явилися не тільки колишні й цьогорічні молоді „оселяни", більші представництва молоді, Пласту, СУМА, батьки і прихильники Оселі, але також милі гості, члени чесько - словацького Т-ва „Орли" під проводом о. Лягури, інж. Ріхтера та проф. Кремпи.

Імпреза почалася на відбиванковій площі дружніми змаганнями між дружинами „Орлів" і „Левів", закінченими перемогою „Левів" у трьох сетах (на всіх чотири) 16:14; 12:15; 7:15; 6:15. Дальший хід свята відбувався на площі перед входом до головного будинку. Тут руховики „Орлів" виконали ряд гімнастичних вправ вільноруч і на поручнях. Теплими словами привітали чеських гостей голова Управи „Самодопомоги" В. Тимцюрак і організаційно-виховний референт А. Антонович. Між ін., вони вітали „Орлів" з 50-річчям існування їх товариства. Відповів в імені чехів інж. Ріхтер. Промовці підкреслювали спільну долю українського та чеського народів, їх історичні традиції, тотожні прямування до визволення і потребу взаїмної співпраці. В обмін за одержання почесних грамот і мазепинських жетонів, представники „Орлів" вручили проф. А. Антоновичеві диплом признання за співпрацю з „орлівськими" організаціями.

Своєрідним пожнив'ям діяльности Оселі за останнє десятиріччя і особливо за останній рік пожвавленої праці була роздача пам'яткових грамот, жетонів і спеціяльних нагород усім тим, що Оселю розбудували, в ній працювали, виховувалися і змагалися за спортову першість. Біля стола, заставленого позолочуваними фігурками змагунів, жетонами з портретом Мазепи і грамотами, промовив голова Управи В. Тимцюрак, подаючи короткий нарис 10-річної діяльности Оселі та висловлюючи признання тим живим і покійним громадянам, що найбільше заслужилися в ділі розбудови Оселі: сл. п. інж. Іллі Сем'янчукові, д-рові В. Стефуракові, Ст. Куропасеві, Ст. Заплатинському, Я. Войнаровському, М. Гарасимові та іншим членам Управи, добродіям і прихильникам. Багато місця забрав би тут перелік прізвищ виховників молоді, спортових організаторів та інших осіб, що їх згадав голова добрим, вдячним словом.

Поміж окремими точками тієї зворушливої частини святкування приграввала оркестра СУМА під досвідченим проводом проф. І. Барабаша, здобуваючи собі і зверхнім виглядом і гарною грою признання від своїх і чужих. Особливу увагу звертали на себе юні члени оркестри, запорука довготривалого існування тієї заслуженої музичної одиниці.

Оркестра і членство СУМА також видатно причинилися до звеличання останньої частини імпрези, „Мазепинської ватри", яку з настанням сумерку запалили пластунки-юначки з куреня ім. Марка Вовчка. З поважно - настроєвої інвокацією виступив професор Адам Антонович, символічно викликаючи з засвітів Духа Мазепи і всіх його послідовників, що працею свого життя дали світлий приклад молодому поколінню. Прегарне слово про історичну заслугу гетьмана Мазепи перед українським народом сказав поет Ол. Бабій. Текст поезії „Мазепинським шляхом", що послужила проф. І. Білогрудові основою для композиції кантати на мішаний хор, прочитав автор, Роман Завадович. Іларіон Лушпинський, здібний юний рецитатор, з чуттям проказав поезію Б. Лепкого про Базар. Решту програми заповнили добре виконані українські народні танки, що з ними виступили діти з парафії св. Йосифа під проводом пані Віри Стравняк і веселі точки дівчат з Юного СУМА (Осередок ім. Павлушкова) під кер. інж. Ґоляша. На жаль, з уваги на від'їзд автобуса пластова молодь не мала можливости виступити з своїми точками. Зате юначки держали стійки на роздоріжжях і помагали в кухні при обіді. Під гіллям могутніх верб, що так нагадують наші українські луги, у світлі ватри, що своїм полум'ям символізувала полум'яну любов мазепинців до Батьківщини, при звуках рідних пісень, наші діти з різних виховних установ спільно склали поклін пам'яті свого славного Предка, Івана Мазепи, і тим порадували своїх батьків. Треба щиро привітати Управу Оселі, що на своїм терені започаткувала такий корисний контакт.

Минула 8-ма година вечора. Закінчення свята, останні слова впорядників, подяка виконавцям і присутнім, запрошення до дальшої співпраці — і на площі залишився тільки жар погасаючої ватри. Але вона не вся погасла — не одну її іскру повезли учасники імпрези додому у своєму серці, як завдаток на майбутнє...

Завершуючи побіжний опис цього милого свята, варто підкреслити слова одного з промовців, п. Ст. Куропася: Оселя склала іспит, тепер слід подумати про дальшу її розбудову. І справді, Оселя як виховна установа для дітей і як спортово - розвагова установа для молоді і старших, знайшла своє особливе призначення поруч інших подібних установ і завдяки жертвенній праці Управи, а особливо завдяки стараниям проф. А. Антоновича, працьовитого, мов бджола, і невтомного у своїх прямуваннях організатора, здобула собі признання усієї української громади Шикаґа. Роботи ще дуже багато, але чи ж живим її боятися? На порозі 2-го десятиріччя існування Оселі при кооперативі „Самодопомога" побажаймо їй чергових успіхів і розбудуймо її так, як цього вимагають наші потреби та добро наших дітей.

М. М-ий

В Торонті започатковано збіркову кампанію на збудування школи оо. Василіян

Торонто. — Преосв. єпископ кир Ізидор Борецький, єпарх української католицької дієцезії Торонта, проголосив кампанію за збірку фондів на збудування середньої школи для українських хлопців у Торонто. Ця школа, що матиме назву Колегія св. Василія Великого, дасть змогу українським юнакам набувати освіту й виховання під проводом Отців Василіян у Торонто. Школа буде побудована у Вестон, Онтаріо, на посілості, що її недавно закупили Отці Василіяни для тієї цілі. У плянах нової школи передбачені шкільні кімнати, лябораторії, спортова заля, авдиторія і приміщення-спальні для студентів з-поза міста Торонта. Проголошуючи кампанію, Преосв. Єпископ Ізидор ствердив у своєму архипастирському слові, що ціллю кампанії є зібрати 1,500,000 долярів, потрібних на збудування колеґії. Керівником кампанії найменовано Впр. о. Севастіяна Курила, ЧСВВ. Для переведення збірки призначено неділю 29 листопада, як збіркову неділю по всіх парафіях. Для ведення збіркової акції відкрито окрему канцелярію при 286 Лисґар Ст., Торонто 3, Онтаріо.

В 1960 році американці матимуть $300 більйонів ощадностей.

Ню Йорк. — Ощадностевий Інститут обрахував, що в 1960-му році американці матимуть коло 300 більйонів долярів ощадностей. В червні ц. р. ощадності мешканців цієї країни виносили 288,500,000,000 дол., згідно із статистикою цього інституту. Цього року ощадності зростуть пересічно на 14 більйонів долярів. 300-більйонові ощадності поділені на окремі родини дадуть по 5,500 дол. на кожне домашнє господарство, а 10 років тому ощадності родини становили по 5,000 дол., а в 1940 році тільки 1,700 дол. Всі ці ощадності поділені на такі категорії: 89 більйонів долярів в забезпеченнях, 61 більйон — в депозитах в комерційних банках, 51 більйон — в позичкових і ощадностевих товариствах, 47 більйонів дол. — в ощадностевих бондах, 35 більйонів — у т. зв. взаємних ощадностевих банках, коло 5 більйонів у кредитових спілках і поштових касах ощадности.

● Із Вашингтону повідомляють, що югославський президент Тіто не прибуде в найближчому часі до ЗДА, бо Президент немає вільного часу на цю візиту. Югословські політики здивовані цією вісткою, бо вони гадали, що ця візита вже давніше була вирішена, коли доплomати ЗДА і Югославії ствердили, що візита Тіта у Вашингтоні зблизила б обидві країни.

Повідомлення КУК

На основі рішення Президії КУК особовий склад Конкурсового Жюрі, яке буде розглядати надіслані мистцями моделі на пам'ятник Т. Шевченкові й винесе передбачене в умовах Конкурсу рішення, є такий: о. д-р В. Кушнір — Вінніпеґ; проф. С. Литвиненко — Ню Йорк; мр. Гілберт Парфіт — Вінніпеґ; проф. Джан Россел — Вінніпеґ; д-р Марія Рудницька — Вінніпеґ; о. д-р С. В. Савчук — Вінніпеґ; д-р Б. Стебельський — Торонто.

Проф. Джан Россел — є професором архітектури на Манітобськім університеті й членом Канадійської Ради Культури; мр. Гілберт Парфіт — є архітектом при провінціяльнім уряді Манітоби; проф. С. Литвиненко — заступник голови Т-ва Українських Мистців Америки, мистець-скульптор; д-р Б. Стебельський — голова Спілки Образотворчих Мистців, Торонто, мистець-маляр; о. д-р В. Кушнір, о. д-р С. В. Савчук і д-р Марія Рудницька — заступатимуть погляди загалу української громадськости Канади.

Збори Конкурсового Жюрі для розгляду надісланих моделів відбудуться в середу, 28-го жовтня 1959 р., в домівці КУК, год. 3-тя по полудні.

Заінтересовані в Конкурсі мистці одержують про особовий склад Жюрі й реченець Зборів Жюрі особисте повідомлення.

Комітет Українців Канади
Централя

Окремий Комітет приготовляє відзначення 75-річчя Президента УНР в екзилі, д-ра Степана Витвицького

Ню Йорк. (М. Ш.) — 7-го листопада ц. р. українське громадянство Метрополії Ню Йорк відзначить 75-річя народин та Золотий Ювілей громадсько - державної служби для українського народу, президента УНР в екзилі, д-ра Степана Витвицького. Це Свято підготовляє Ювілейний Комітет під проводом д-ра М. Шахновича і д-ра Єв. Приходька, при співучасті представників українських громадських організацій. Для вшанування Ювілята утворено також Почесний Комітет, складений з представників українського Духовенства, членів колишнього Уряду і Армії УНР та з представиків центральних організацій і установ. Згаданий Комітет очолює генерал-поручник Ол. Загродський. В програму Ювілейного Свята входить Академія-Бенкет, що відбудеться в залях Українського Народного Дому в Ню Йорку. Ювілейний Комітет плянує відзначити 75-річчя д-ра Степана Витвицького також в Торонті, Канада, та в інших крайових українських суспільних осередках. Д-р Ст. Витвицький, крім високого посту Президента УНР, що його тепер займає, є одним з небагатьох ще живих учасників Листопадового Зриву і членом Уряду Західньої Области УНР та одним із свідків і творців славної доби відновлення Української Держави у формі Української Республіки.

Письма та зголошення в справі Ювілею слати на адресу: Jubilee Committee, P. O. Box 95, Cooper Sta., New York 3, N.Y.

● Комісар Крайової Футбольної Ліґи, 65-річний Берт Белл, приглядався на грищі у Филаделфії змаганням між питсбурзькими „Сталеварами" і филаделфійськими „Орлами", і нагло занедужав на серце та через кілька хвилин помер.

Український Літературно Мистецький Клюб
Ню Йорк 149 2nd Av.

З Літературно - Мистецького Клюбу в Ню Йорку повідомляють, що в п'ятницю, дня 16-го жовтня ц. р. Володимир Ласовський прочитає доповідь на тему „На кінці світу" (інформації з ліричними відступами про Арґентину). Початок о год. 8-ій вечора.

ПРО НОВІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

(Закінчення зі сторни 2-гої)

випадку був сімнадцятирічний юнак, учень американської середньої школи, який мав жовто-синю стрічку на грудях — саме вийшов із залі, де відбувалася українська маніфестація. Добре пригадую, що коломийчанка мала тризуб — віднаку робітниці з Галичини. Як видно, українського патріотизму цим людям не бракувало. Української мови вони не знали!

Добре, коли є українська стихія в хаті. Але таке не завжди буває. Батьки ввесь день на праці, діти — в англомовній школі.

На мій погляд, нашу дітвору, а також молодь узагалі, треба навчати української розмовної мови. Ця остання має охоплювати всі сторони життя. Все, що може трапитися в щоденному мовному вжитку, мусить бути охоплене діялогами. Тільки після засвоєння цих найелементарніших речей можна переходити до вищих сфер — читання, переказу, повного курсу граматики та елементів українознавства.

В чужомовному світі така система, по суті, не нова. Наприклад, Американська військова школа мов, де працює автор цих рядків, застосовує подібну систему вже кільканадцять років. У цій школі діялоги — основа основ. Студенти слухають діялоги в клясі, повторюють їх кілька разів, чують їх на платівках удома і знову повторюють — отже, живуть живим життям української мови. Внаслідок цього американці за один рік навчання говорять по-українському! Щось подібне треба робити в школах українознавства і взагалі в будь-якій іншій початковій школі, де навчають української мови.

Досі не було відповідних підручників для такого навчання. Автор цих рядків уже довгий час сушив собі голову над підручником української розмовної мови. Про свої наміри я похвалився проф. Орестові Старчукові з Албертійського університету. Проф. Старчук та інспектор шкіл Сидір Горецький гаряче відгукнулися на мою пропозицію. Таким чином постав „Конверзейшенал Юкрейніен" у двох томах (перший уже надруковано, другий незабаром іде в друк). Якщо б трапилися чужинці, охочі вивчати нашу мову, їм вистачить матеріялу підручника навіть на три роки.

Про якість цього підручника, сподіваюся, висловляться педагоги й українські мовознавці. Моє ж завдання лише довести до відома зацікавлених. Кожна лекція „Конверзейшенал Юкраїніен" складається з таких частин: українські діялоги з англійським відповідником, тексти для читання й перекладу на англійську мову, граматика (лише найголовніші граматичні явища пояснено англійською мовою), домашні роботи й словник. Вміщені також прислів'я та ідіоматичні звороти з англійськими відповідниками. Використано уривки з творів українських авторів.

Обидва томи охоплюють понад 5,000 найуживаніших слів української розмовної мови. Особливу увагу звернув автор на нормативність висловів і чистоту лексики. Крім цього, другий том подає елементарні відомості з географії й історії України, з української літератури й культури, а також інформує про життя українців у Канаді й ЗДА. Двотомовий підручник фактично заступає кілька книжок: читанку, граматику, словник, підручники географії та історії і т. п. Той, хто повністю опанує ввесь матеріял, не може не говорити по-українському доброю нормативною мовою.

Автор свідомий того, що підручник може мати певні недотягнення, які виявляються в процесі навчання. Сподіваюся, що цю статтю прочитають учителі середніх шкіл Алберти й висловлять свої конструктивні побажання. Автор усе це врахує при повторному виданні.

Бажано, щоб висловилися в порушених справах усі ті, що мають щось нове сказати. Це принесе велику користь українській мові та її збереженню й поширенню на чужині.

Нові книжки

„В РЯДАХ УПА",

Вже майже два роки проминуло, як накладом Т-ва бувших Вояків УПА в ЗДА і Канаді появилася на книгарських поличках оця збірка споминів колишніх бійців Української Повстанської Армії*). Ця дбайливо видана на 350 сторінках книга є важливим документом геройських дій на наших землях, що проходили майже непомічені світом. Коли поставала і організувалася Українська Повстанська Армія для оборони чести і інтересів нашої Батьківщини, світ корчився в смертельних судорогах другої світової війни. Згодом, по війні, Захід, роз'їджений московською пропагандою, не міг і не хотів бачити нашої боротьби. Але від 1948 року, не зважаючи на всі заходи наших ворогів, святої правди заперечити вже не було можливости. Бо ж бійці УПА довершили справді нечуваних подвигів. Оточені ворогом відусіль, вони зі зброєю в руках пробилися із рідних земель через Польщу, Словаччину та Чехію до окупованої американцями Баварії, щоб засвідчити, що Україна бореться за свої права в неймовірних обставинах.

Про початки УПА, бої з німцями, з большевиками, з „людовою" Польщею, про рейд на Захід та різні подробиці із дій Повстанської Армії розповідають учасники або очевидці подій. Книжка „В рядах УПА" має біля сорока авторів, які розповідають в простий і щирий спосіб те, що вони самі пережили і що бачили крутом себе, додаючи власні зауваження та коментарі. Ось чому вартість цієї книжки майже документального характеру. Це мовби сам „Чорний Ліс" розповідає свою історію.

Різноманітність авторів робить і книжку різноманітною. Декотрі спогади простенькі і короткі, інші — довші, убрані в кращу форму, вже майже літературні твори; ще інші — це просто сухий, діловий звіт про якусь подію. Слушно д-р Петро Мірчук у своїй передмові до книжки каже, що „вирізками з фільму можна б назвати оці спомини колишніх бійців . . ."

Перший спомин — „В лавах УПА на Волині", перелічує події із хвилини приходу совєтчиків. Читаючи його, мов у калейдоскопі, знову бачиш і переживаєш недавнє минуле, що так яскраво врізалося в пам'ять. Далі в меншe або більше хронологічному порядку чергуються поодинокі фрагменти - спомини: „Найкраща зброя партизанів", „З обіймів смерти", „Під її покровом", „ На Закерзонні зимою 1947 - 48", „Живу ще завдяки УПА" та інші, майже кожний по-своєму оригінальний і інтересний.

Ледви чи могли б дати Товариства бувших Вояків УПА щось важливіше для нашої еміграції, як книжка такого роду. Кожна велика історична подія мусить зродити мемуаристику, яка б її насвітлювала. Це конечне для виховання нових поколінь. Спроба такого насвітлення — це „В рядах УПА". Розуміється, що ця книжка не є без деяких недомагань. Декотрі оповідання могли б були дуже добре не бути вміщені у збірці, і цілість на тому не дуже б втратила. Але ці недоліки не важні. Важнішим є факт, що така книжка появилася. Бійці Української Повстанської Армії говорять...

Людомир Фреішенко

*) „В рядах УПА", збірка споминів б. вояків Української Повстанської Армії, зредагували д-р П. Мірчук і В. Давиденко. Накладом Т-ва б. Вояків УПА в ЗДА і Канаді, Ню Йорк, 1957 р.

ЗДА й СССР приготовляють співпрацю в мирній атомовій ділянці

Москва. — В Совєтах перебуває тепер голова американської державної Комісії атомової енергії, Джан А. МекКон, якому большевики показували свої атомові лябораторії в Москві і Ленінграді. Крім цього, МекКон із своїми найближчими прибічниками, до яких належать 5 американських учених фізиків, оглядали перший совєтський атомовий льодолім „Ленін" та в минулу суботу їздили ним впродовж чотирьох годин по фінській затоці. Джан МекКон, який прибув до Москви ще в минулу п'ятницю, заявив у понеділок 12 жовтня на пресовій конференції, що зазнайомлення з совєтськими й американськими атомовими влаштуваннями — це найперша передумова для устійнення можливостей співпраці в добуванні атомової енергії для мирових цілей чи задля обміну вислідами своїх самостійних дослідів. В листопаді ц. р. з такою самою місією прибуде до ЗДА директор совєтської Адміністрації для користування атомовою енергією для мирових цілей, проф. Василій Ємельянов. Він товаришив Хрущову в подорожі до ЗДА і тоді вперше у розмовах з ним намічено можливість американсько-совєтської співпраці в цій ділянці. МекКон заявив, що його перші враження з того, що він побачив в Совєтах, кажуть сподіватися, що можна буде накреслити „скромну програму" співпраці з Совєтами і в атомовій ділянці, що стосується мирних цілей.

Папа заповів швидку канонізацію американської монахині

Рим.—Папа Іван XXIII заявив що, мабуть, вже скоро буде проголошена святою колишня монахиня, яка перейшла була з протестантизму на католицизм та заснувала Орден Милосерних Сестер св. Иосифа, мати Єлисавета Сетон. Вона померла в 1821 р., а в 1940 році зголошено справу її беатифікації. На церемонії з нагоди сторіччя Понтифікальної Північно-американської Колегії у Римі, Папа виголосив вперше коротку промову англійською мовою, в якій подав до відома, що „Свята Конґреґація перевела вже передвступну стадію (у канонізаційному процесі) і що можна сподіватися, що в розмірно короткому часі ця справа перейде наступні стадії та буде доведена до щасливого кінця". На цій церемонії був приявний нюйоркський кардинал Френсіс Спелман. Єлисавета Сетон стане першою народженою в Америці святою. До цього часу канонізовано тільки ще мати Франсіску Ксавієр Сабріні з Шикаґо, американську натуралізовану громадянку італійського роду.

Східньо-німецькі комуністи перестали говорити про з'єдинення Німеччини

Берлін. — Діючий заступник міністра закордонних справ Східньої Німеччини Отто Вінцер прийняв групу закордонних кореспондентів і промовляв до них півтори години, не згадавши ні словом справи з'єдинення Німеччини. Тільки у відповіді на запити журналістів він заявив, що східньо-німецькі комуністи пропонували з'єдинення Німеччини на базі вільних виборів від 1950 до 1952 року, але тоді, мовляв уряд Західньої Німеччини не погодився. Коли його запитали, чи тепер Східня Німеччина не погодилась би на вільні вибори, як на базу з'єдинення, він відповів: „Так, але після того, як в Західній Німеччині посадять до в'язниці тамошніх гітлерських генералів, як судитимуть тамошніх гітлерівських суддів і як банкірі й промисловці перестануть керувати західньо-німецкою політикою". Західні журналісти прийшли до висновку, що східньо - німецькі комуністи перестали вже навіть говорити про з'єдинення Німеччини, не дбаючи за публічну опінію, а турбуються виключно закріпленням своєї влади та затісненням своїх партійних рядів. Всі німецькі комуністи здають собі справу, що у випадку вільних виборів — вони через ніч зникли б з поверхні політичного життя. Зате західні журналісти признають, що в крамницях східнього Берліну появилось більше товарів і що комуністи очевидячки хочуть вирівнювати різниці, які кидаються в очі відвідувачам обох частин поділеної колишньої столиці Німеччини.

Атентат на прем'єра Іраку допоміг скріпленню його режиму

Багдад. — Минулотижневий револьверовий атентат на диктаторського прем'єра Абдула Каріма Кассіма допоміг скріпленню його режиму — стверджують закордонні обсерватори в Багдаді. Хоч до цього часу не виявлено офіційно, з яких кіл вийшли атентатчики, бо — здається — було їх кілька, проте загально думають, що вони радше походили з націоналістичного, як комуністичного середовища. Однак сам президент З'єдиненої Арабської Республіки Гамаль Абдель Нассер рішуче засудив цей атентат, протиставлючи панукочій в Іраку атмосфері терору відносини в названій Республіці. Мовляв, єгипетська революція відбулась безкровно, а хто доконує протидержавних діл, того судять і засуджують на в'язниці та згодом звільняють, а не карають смертю. Таким чином Нассер засудив криваву революцію з 14 липня мин. року, завдяки якій в Іраку прийшов до влади Кассім, як також пізніше правління в Іраку засобами терору: засуджування на смерть та виконування тих засудів супроти противників режиму. Так само боротьба проти теперішнього режиму терористичними актами, сказав Нассер, не доведе до цілі. Сам прем'єр Кассім ще перебуває в шпиталі, але в стані його здоров'я прийшла дальша поправа. Існують суперечні погляди на дальший розвиток подій в Іраку: коли американські чинники не виключають тамошньої перемоги комуністів в їх змаганні захопити державну владу, то турецькі знавці відносин вірять, що Кассім опанує ситуацію та не допустить комуністів до вирішних впливів.

Автова продукція збільшилася на 48% в порівнянні з 1958 роком

Ню Йорк. — Промисловий огляд фірми Стендарт енд Пур стверджує, що автова продукція в цьому році винесла досі 4,179,000 пасажирських возів на 48 відсотків більше в порівнянні з тим самим часом минулого року. Автові фірми заохочені до збільшеної продукції тим, що навесні ц. р. був пожвавлений рух у продажі авт. і тим, що триває страйк в сталевій промисловості. „Автомотів Нюз" подають, що 1-го червня продавці авт мали на складі 976,390 возів, а рік тому — 630,656. Але тепер ці запаси є менші, бо в серпні продано велике число авт і зменшено продукцію внаслідок запровадження нового моделю 1960. Важко передбачити продукцію авт в цілому 1960 році, бо в четвертому кварталі може забракнути сталі. Враховуючи застосування закону Тефта-Гартлі в сталевому промислі, можемо передбачити, що цьогорічна продукція може винести коло 5,700,000 возів. Тут треба пригадати, що в 1955 році випродкували авт у ЗДА 7,-942,000.

ОГОЛОШЕННЯ ВІДДІЛІВ Українського Народного Союзу

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Т-во „Дністер", 361 Відд., повідомляє всіх своїх членів, що Місячні Збори, заповіджені на 10-го жовтня ц. р. не відбулися, а відбудуться в суботу, 17-го жовтня 1959 р., в год. 8-ій веч., у власній домівці. На порядку нарад важливі фінансові та організаційні справи. Участь усіх членів обов'язкова. — М. Малетич, гол.; П. Кучма, фін. секр.; В. Левицький, рек. секр.; В. Хоміцький, кас.

ФИЛАДЕЛФІЯ, Па. — Звичайні Місячні Збори членів Б-ва св. Юрія, 239 Відд., відбудуться в суботу, 17-го жовтня 1959 р., від год. 5-ої до 7-ої веч., в домі Укр. Амер. Горожан при 847 N. Franklin Порядок Зборів як звичайно. — д-р В. Галан, предс.; М. Ковальчук, секр.

ЕЛИЗАБЕТ, Н. Дж. — Повідомляється членів Т-ва „Запорозька Січ", Відд. 234, що Трикватральні Збори відбудуться в суботу, 17-го жовтня 1959 р., в УНДомі, в год. 7:30 веч. В програмі: звіт за III-ий квартал та біжучі справи. — І. Іваник, фін. секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, Па. — Т-во „Дністер", 430 Відд. подає до відома, що побір вкладок за місяць жовтень відбудеться в суботу, 17-го жовтня 1959, в Українському Клюбі, при 23-ій і Бравн вул., в год. від 7 до 9 веч. та в неділю, 18го жовтня, в Українському Клюбі, при 847 Н. Френклін вул., від год. 11:30 до 1:30 по пол. Просимо всіх наших членів явитись і вирівняти залеглості. — О. Бакай, секр.

ПЛЕЙНФІЛД, Н. Дж. — Т-во ім. І. Франка, Відд. 372, повідомляє своїх членів, що слідуючі Збори відбудуться в суботу, 17-го жовтня 1959 р., в год. 8-ій веч., в Іґл Голл, 210 Черч вул. Проситься місцевих і позамісцевих членів про численну участь. Порядок Зборів: перечитання протоколу, звіти фін. секретаря, перечитання кореспонденції, і звіт опікуна хворих. Просимо зголошувати в члени УНСоюзу своїх знайомих. — П. Шило, рек. секр.

ДІТРОЙТ, Мич. — Управа 175 Відд., Б-ва ім. св. о. Миколая, повідомляє членів, що Місячні Збори перенесено з суботи на неділю, 18-го жовтня 1959 р., в год. 1-ій по пол., в У. Н.Домі при вул Martin. Проситься прибути, бо є до полагодження важливі справи. Довгуючих членів проситься вирівняти свої залеглости та вплатити членські вкладки. З огляду на Ювілейний Рік УНС, просимо приєднувати нових членів до УНС. — Т. Грицай, предс.; І. Кальниченко, кас.; С. П. Крупка, фін. секр

ПЕТЕРСОН, Н. Дж. — Управа Т-ва ім. Т. Шевченка, Відд. 64, повідомляє своїх членів, що в суботу, 17-го жовтня 1959 р., в домі п. Винярського — 482 Main St. відбудуться Надзвичайні Збори Т-ва. Порядок нарад: ухвалення поправок до статуту Т-ва, а головно до тих пунктів, що відносяться до виплати бенефіту. Проситься членів прибути і вирішити ті спільні та важливі справи.. У випадку, коли не явиться приписана кількість членів, Збори відбудуться годину пізніше, вже без огляду на кількість. — А. Лопушняк, голова.

Український Народний Союз це суто демократична українська братська організація. Стати її членом, — це не тільки забезпечити себе і своїх рідних матеріяльно. Це значить, бути співвласником його надбань і вибирати, чи бути вибраним в його керівні органи.

ТАРЗАН, ч. 4,343. Шукає секрету.

Тарзан знову пішов до печери Овара, сподіваючись дізнатися про дійсний риск Брістера. Він вибрав конар дерева на смолоскип . . .

Галузь дерева з запальним соком. Він запалив її і самопевно йшов через прохід.

Кілька лиликів перелетіло, протестуючи проти влізливця. Тарзан зразу ж знайшов плісняву... Але яку ще таємницю зберігає ця нещаслива печера?